

NAGRADA AVNOJ-a CVITU FISKOVIĆU

(Prema prijedlogu Centra za povijesne znanosti
Sveučilišta u Zagrebu)

Cjelokupna naučna i društvena djelatnost dra Cvita Fiskovića vezani su uz istraživanje, popularizaciju i zaštitu naše kulturne i umjetničke baštine. Od 1945. pa do danas kao ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika Dalmacije on postaje prva ličnost službe zaštite kulturno-umjetničke baštine u Jugoslaviji, a opsežnim znanstvenim radom stalno je pridonosio stvaranju novih odnosa prema našem povijesnom nasljeđu te je tako stekao izuzetan ugled u zemlji i u međunarodnoj stručnoj javnosti.

Rođen je 1908. u Orebićima, a 1934. završava studij historije umjetnosti i arheologije na Sveučilištu u Zagrebu, gdje je i doktorirao 1939. Od 1932, kada je objavio svoje prve radove, pa do danas napisao je preko šest stotina naučnih, stručnih, publicističkih i književnih djela, a među njima tiskano mu je i desetak većih knjiga. Istovremeno je djelovao na nekoliko kolosijeka javnog života u SR Hrvatskoj, posebno na primorju.

Ne izdvajajući problematiku proučavanja i zaštite naše umjetničke baštine iz područja obrazovanja i kulturnog života uopće, preuzimao je razne odgovorne dužnosti u organizaciji tog života još od vremena NOB-e. Kao aktivni učesnik u partizanskim redovima on 1943. na Visu postaje član Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju u kojem do 1946. radi kao pročelnik odjela za kulturu i prosvjetu. Sudjeluje u organiziranju Prve konferencije kulturnih radnika partizana Hrvatske 1943. u Hvaru. Već sa Visa sastavlja upute oslobodiocima za očuvanje spomenika i kulturno-umjetničkog blaga, u prvim brojevima »Slobodne Dalmacije« ocrta va načela buduće organizacije zaštite spomenika a inicira i ideju o osnivanju Muzeja revolucije i NOB-e još u toku rata.

Godine 1945. imenovan je za ravnatelja Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju (sada Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture) u Splitu, kojim rukovodi do odlaska u mirovinu 1977. godine. Ujedno, od 1950, C. Fisković rukovodi radom Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku sa dužnosti ravnatelja do 1970. Zadužen kod organiziranja visokoškolske nastave u Dalmaciji sudjeluje pri osnivanju Filozofskog fakulteta u Zadru 1956. gdje se povremeno javlja kao predavač, a u Dubrovniku je od 1970. do 1974. bio voditelj Međunarodnog centra za postdiplomski studij Zagrebačkog sveučilišta, pri kojem i dalje predaje.

NAGRADA AVNOJ-a CVITU FISKOVIĆU

(Prema prijedlogu Centra za povijesne znanosti
Sveučilišta u Zagrebu)

Cjelokupna naučna i društvena djelatnost dra Cvita Fiskovića vezani su uz istraživanje, popularizaciju i zaštitu naše kulturne i umjetničke baštine. Od 1945. pa do danas kao ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika Dalmacije on postaje prva ličnost službe zaštite kulturno-umjetničke baštine u Jugoslaviji, a opsežnim znanstvenim radom stalno je pridonosio stvaranju novih odnosa prema našem povijesnom nasljeđu te je tako stekao izuzetan ugled u zemlji i u međunarodnoj stručnoj javnosti.

Rođen je 1908. u Orebićima, a 1934. završava studij historije umjetnosti i arheologije na Sveučilištu u Zagrebu, gdje je i doktorirao 1939. Od 1932, kada je objavio svoje prve radove, pa do danas napisao je preko šest stotina naučnih, stručnih, publicističkih i književnih djela, a među njima tiskano mu je i desetak većih knjiga. Istovremeno je djelovao na nekoliko kolosijeka javnog života u SR Hrvatskoj, posebno na primorju.

Ne izdvajajući problematiku proučavanja i zaštite naše umjetničke baštine iz područja obrazovanja i kulturnog života uopće, preuzimao je razne odgovorne dužnosti u organizaciji tog života još od vremena NOB-e. Kao aktivni učesnik u partizanskim redovima on 1943. na Visu postaje član Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju u kojem do 1946. radi kao pročelnik odjela za kulturu i prosvjetu. Sudjeluje u organiziranju Prve konferencije kulturnih radnika partizana Hrvatske 1943. u Hvaru. Već sa Visa sastavlja upute oslobodionicima za očuvanje spomenika i kulturno-umjetničkog blaga, u prvim brojevima »Slobodne Dalmacije« ocrta načela buduće organizacije zaštite spomenika a inicira i ideju o osnivanju Muzeja revolucije i NOB-e još u toku rata.

Godine 1945. imenovan je za ravnatelja Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju (sada Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture) u Splitu, kojim rukovodi do odlaska u mirovinu 1977. godine. Ujedno, od 1950, C. Fisković rukovodi radom Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku sa dužnosti ravnatelja do 1970. Zadužen kod organiziranja visokoškolske nastave u Dalmaciji sudjeluje pri osnivanju Filozofskog fakulteta u Zadru 1956. gdje se povremeno javlja kao predavač, a u Dubrovniku je od 1970. do 1974. bio voditelj Međunarodnog centra za postdiplomski studij Zagrebačkog sveučilišta, pri kojem i dalje predaje.

Ukupni Fiskovićev društveni rad potaknuo je mnoga priznanja. U nekoliko navrata bio je predsjednik Društva konzervatora SR Hrvatske, a 1958. i prvi predsjednik Društva konzervatora Jugoslavije. Član je Nacionalnog komiteta za povijest umjetnosti Jugoslavije te stalni član Internacionalnog komiteta za povijest umjetnosti (CIHA) i zaštitu spomenika (ICOMOS), Evropskog društva kulture (SEC) te niza drugih stručnih i znanstvenih udruženja u zemlji. Sudjelovao je referatima na međunarodnim skupovima za povijest umjetnosti u Amsterdamu, Madridu, Budimpešti, Lecce, Mlecima, Parizu, Rimu itd. a 1954. je kao službeni delegat Jugoslavije u Haagu potpisao čuvenu Konvenciju o zaštiti spomenika u slučaju oružanih sukoba. Od 1946. urednik je izdanja Zavoda za zaštitu spomenika Dalmacije »Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji«, a od 1952. i »Anala Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku«. Redaktor je Likovne enciklopedije Jugoslavenskog leksikografskog zavoda u Zagrebu i Zbornika za zaštitu spomenika bivšeg Centralnog instituta u Beogradu. Dugogodišnji je član uredništva splitskog časopisa »Mogućnosti«, a pri Čakavskom saboru urednik izdanja znanstvenih djela i časopisa »Čakavska rič«. Član je Društva književnika Jugoslavije.

Kao istaknut znanstvenik C. Fisković je od 1948. dopisni a od 1958. pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu; za člana dopisnika Srpske akademije nauka i umjetnosti izabran je 1965. Dobitnik je Republičke nagrade »Božidar Adžija« za znanstveni rad 1961. i 1968. te Nagrade grada Splita za uspjehe u oblasti nauke i kulture 1964. Nagradu SR Hrvatske za životno djelo dobio je 1970, a 1974. Nagradu grada Splita za životni znanstveni rad. 1976. dodijeljena mu je diploma UNESCO-a za dugogodišnju suradnju i zasluge na planu kulturnog razvoja SFRJ.

S naučnim radom dr. Cvita Fiskovića povijest umjetnosti i kulture naše zemlje dobiva nove methodske temelje. On je prije svega istraživanjem arhiva, a zatim svestranim proučavanjem samih likovnih spomenika uspio nerazdvojno povezati tokove umjetničkog razvoja s našim ljudima i domaćom sredinom. Pronašavši imena više stotina domaćih majstora graditelja, klesara, kipara, slikara, sitnoslikara, zlatara itd. uspio im je pripisati brojna sačuvana ostvarenja svih razdoblja, od ranog srednjeg vijeka do novog vremena. Mnogim vrhunskim umjetnicima znatno je proširio sačuvano djelo, a neke je sam otkrio uspostavivši im mjesto u krugovima domaćeg i evropskog stvaralaštva. Oblikovao je fizionomije i raspoznao radove većini glavnih stvaralaca dalmatinske umjetnosti XIII — XVII stoljeća, dokazujući da su njeni sklopovi nastajali radom mjesnih stvaralaca i uglavnom neovisno o stranim utjecajima kojima je do Fiskovićeve pojave pridavan kudikamo veće, a nezasluzeno značenje. U tim okvirima Fisković je prvi upozorio na čitave sklopove domaće baštine, te je postavio temelje proučavanju starog stambenog i ladanjskog graditeljstva kod nas, potaknuo je jasnije vrednovanje i primorske gradogradnje i seoske arhitekture, pa i prostornih situacija općenito. U te cjeline svojim je istraživanjima utkao brojne zadarske i dubrovačke majstore, proširio je opus Jurja Dalmatinca i Blaža Jurjeva, kipara svjetskog glasa Ivana Duknovića vratio zavičaju, uspostavio ličnost kipara Mavra i ustalio kritička mišljenja oko Radovana, raspoznao je split-

sku slikarsku školu XIII st. itd. Pisao je o spomenicima svih primorskih gradova od Kotora do Raba, istraživao je arhive i analizirao raznorodno kulturno nasljeđe, ocrtao veze Dalmacije s Italijom, Francuskom, Engleskom, Mađarskom na likovnom polju. Otpočeo je sustavnim istraživanjem Dioklecijanove palače u Splitu otvaranjem Srebrenih vratiju i čišćenjem podruma.

Znanstveno zanimanje Cvita Fiskovića nije ostajalo ograničeno samo na područje likovnih umjetnosti, on je isto tako dao značajne priloge povijesti književnosti, kazališta, glazbe, hortikulture, pomorstva, zdravstva, sporta kao i općoj društveno-političkoj povijesti. Iz ovog svestranog zanimanja za ljudsko stvaralaštvo, za oblikovanje životne sredine uopće nužno se razvio interdisciplinarni pristup pojedinim razdobljima naše kulturne povijesti. Povezivanjem raznih i različitih povijesnih svjedočanstava u određene cjeline Fisković je stvorio metode temelje i za nove odnose prema našoj kulturnoj prošlosti. Njegov osobni, znanstveno temeljeni a kritički iskušani interes za ljudsko stvaralaštvo nije poznavao granice ni vremena ni prostora. U svojem dugogodišnjem radu on je s jednakim poletom proučavao svjedočanstva historijskih kultura, kao i ostvarenja suvremene umjetnosti, istraživao antička i srednjovjekovna nalazišta i srednjovjekovnu gradogradnju, romaničko i gotičko stambeno i javno graditeljstvo, a uporedo slikarstvo, zlatarstvo, umjetne obrte. Tim naučnim radom, koji je urodio mnogim monografijama i studijama, Fisković je dao nov položaj povijesno-umjetničkom istraživanju i vrednovanju naše zemlje. Zahvaljujući njemu povijest umjetnosti postala je izrazito društvena znanost vezana uza sva područja proteklog i sadašnjeg života na našem tlu i u našoj zemlji. U tom smislu se ovogodišnja nagrada AVNOJ-a, kao najveće jugoslavensko priznanje za znanstveni i društveni rad, dodjeljuje akademiku Cvitu Fiskoviću.

